



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu CIII. usque ad Casum CXVII. inclusivè exhibens Materiam de Sacramentis extremæ Unctionis, Ordinis & Matrimonii, item de Censuris

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1753

VD18 13475452-001

Casus CXIV. De Excommunicatione, ejus materiâ, divisione & effectibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39841

CASUS CXIV.

De Excommunicationis Materiâ,
Divisione, & ejus effectibus.

Brentius dubitat. 1. Quid sit Excommunicatio major, & minor. 2. Tolerati, & non tolerati. 3. Quid de percussione Clerici, qualiter debeat esse notoria. 4. Quid si uno loco sit notoria, non in altero. 5. Quando incurratur excommunicatio minor. 6. Quis sit ejus effectus. 7. An excommunicatus toleratus Sacramenta conferre possit. 8. An suscipere. 9. Quibus suffragiis privetur. 10. An interesse queat officiis divinis, & quibus. 11. An possit excommunicare, presentare, eligere, conferre beneficia, vel ea acciperet, matrimonio assistere. 12. An queat esse Judex, Advocatus, actor, Procurator, testis. 13. Quibus prohibitum sit cum eo communicare. 14. An privetur sepulturâ Ecclesiasticâ. Quinam amplius à sepulturâ excludantur? n. 15. Pro resolutione.

QUÆR. I. Quid, & quotuplex sit excommunicatio? I.

R. I. Excommunicatio est censura privans, vel separans hominem à Communionem Ecclesiæ: est autem excommunicatio duplex, major & minor, minor tantum privat usu passivo Sacramentorum; major, quæ etiam Anathema dicitur, privat omni communionem, usu scilicet acti-

vo & passivo Sacramentorum, communibus Ecclesiae suffragiis, indulgentiis, & multis aliis, de quibus infra. In Jure quoties simpliciter dicitur: *sub excommunicatione*, semper intelligitur major, quamvis ceteroquin in odiosis, & penalibus mitior fieri debeat interpretatio, nisi jure expressè aliter statuat. *c. si quem 59, de sentent. excom. in 6. Eng. n. 29. h. t.*

2. 2. Excommunicatus excommunicatione majore alius est toleratus, quem non tenemur vitare; alius est non toleratus, quem ex præcepto Ecclesiae vitare obligamur, intellige, in politicis, id est, in convictu, colloquio, aliisque commerciis, vel maximè autem in usu Sacramentorum aliisque spiritualibus prout infra latius explicabitur. Hodie post X. Martini V. *ad evitanda scandala* nemo est vitandus, nisi notorius Clerici percussor, & is, qui est nominatim excommunicatus, & ut talis publicè denuntiatus, hoc est, verbo vel scripto in loco publico, ad quem populus convenire solet, promulgatus: nec sufficit, quòd publicè condemnatus sit criminis, v. g. Hæreseos, cui annexa est excommunicatio, sed ipsa pena excommunicationis debet publicè denuntiari, non enim ut criminofus, sed ut publicè & nominatim excommunicatus est vitandus. *Dicast. d. 2. n. 1.*

393.

3. 3. Ad hoc, ut percussor Clerici debeat vitari, non sufficit, quòd percussio sit notoria notoreitate juris per confessionem, probationem, aut condemnationem in judicio, sed debet esse notoria notoreitate facti, ita ut factum non possit aliquà tergiversatione, nec aliquo juris suffragio excusari, ut habet Concilium Constantiense.

hinc quamvis unus, aut etiam duo, vel tres alii viderint percussorem fieri, propterea non est obligatio percussorem vitandi. *Laym. hic c. 4. n. 2.* Idem est, si percussio facta sit in privatâ domo, v. g. coram 7. aut in Conventu Religiosorum, ut probabiliter docet *Dicast. n. 427.* Ratio est, quia factum nondum est simpliciter notorium, & pœnalia strictè interpretanda sunt, nec sufficit fama publica, nisi orta ex evidentia facti per testes occultatos, imò quamvis factum esset satis notorium, si tamen percussor aliquo juris suffragio se excusare possit, dicendo v. g. se vim vi repulisse, se ex vehemènti passione iræ, vel ex ignorantia Statûs Clericalis percussisse, talis non esset vitandus. *Dicast. n. 429. Pirrh. num. 114. Hinc Pignat. l. 4. Consult. 133.* dicit regulariter requiri, ut talis percussor per judicem denuntietur, alias poterit aliquâ tergiversatione vel excusatione celeri.

4. Si percussio vel denuntiatio excommunicationis in uno loco sit publica, in alio autem occulta, in loco, ubi est publica, publicè, in occulto, occultè vitandum esse dicunt *Henriq. Vasq. Eng. n. 50.* sed verius est, nullo modo esse vitandum extra locum publicitatis, *Avila, Sanch. Durand. apud Leur. l. 5. q. 561.* quia solus publicus percussor, & denuntiatus excommunicatus est vitandus, sed in tali loco non est publicus excommunicatus neque denuntiatus, ergo. *De percussore Clerici ex professo agam Casu seq. q. 1. & seq.*

5. Non toleratus tamdiu est vitandus, usquè dum verosimiliter constet eum esse absolutum, &

Q

qui-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. IV.

quidem in hac parte ipsi excommunicato, si ceteroquin sit vir fide dignus, credi potest. Nav. *Dicast. n. 406.*

5. QUÆR. II. Quid circa Excommunicationem minorem?

3. 1. Excommunicatio minor tum solum incurritur, quando quis in sacris, vel politicis communicat cum excommunicato non tolerato; communicare autem cum non tolerato in rebus sacris est mortale, nisi parvitas materiæ excuset communicare in politicis, si absit scandalum, est plerumque veniale, nihilominus propter huiusmodi veniale incurritur minor Excommunicatio. *Laym. c. 3. n. 4.*

6. 2. Effectus primarius Excommunicationis minoris est, privare usu passivo Sacramentorum, hinc, qui ante impetratam absolutionem (quam quivis Sacerdos approbatus dare potest) Sacramentum aliquod in Excommunicatione minore suscipit, peccat mortaliter, quia agit contra præceptum Ecclesiæ in materia gravi, ut habet communis & certa. Econtra Sacramenta activè ministrare cum Excommunicatione minore, juxta *Castrop. Laym. l. c.* est veniale, juxta alios nullum, quia Ecclesiæ illis solum usum passivum Sacramentorum prohibet, non administratorem, & in odiosis non est facienda extensio, ideoque Celebrans in tali excommunicatione *in c. si celebrat.* dicitur peccare mortaliter, non quia conficit, sed quia suscipit Sacramentum.

3. Ignorans, vel bonâ fide non recordans Excommunicationis minoris, validè suscipit omnia Sacramenta, si tamen malâ fide procedat, Sacramentum pœnitentiæ suscipiet invalidè, non verò cætera, quia suscipiendo, actu peccat

viter contra prohibitionem Ecclesiæ, ideòque non habet dolorem, & propositum, quæ requiruntur ad valorem pœnitentiæ.

4. Alter effectus quasi indirectus est, quòd in minore Excommunicatione beneficia, uti & electio licitè acceptari, aut conferri non possint, & electio aut collatio facta saltem est irritanda, si quis scienter electus, vel se eligi passus est. *Castrop. supra Pirh. l. 5. l. 39. n. 23.*

QUÆR. III. Quales effectus habeat Excommu- 7.
nicatio major?

ꝛ. Seqq. I. Privat usu activo Sacramentorum, ità quidem, ut excommunicatus non toleratus in solo casu extremæ necessitatis Sacramenta licitè conferre possit, semper tamen confert validè, quamvis mortaliter peccet, excepto Sacramento pœnitentiæ, quod invalidum est defectu jurisdictionis, quam sustulit Ecclesia à non tolerato. Econtrà toleratus, si à fidelibus requiratur, & licitè, & validè confert, quia Concilium Constantense & X. Mart. V. permittunt fideles communicare cum tolerato: si tamen se sponte ingerat, & Sacramenta non requisitus conferat, peccat mortaliter, quia dicta extravagans non intendit favere excommunicatis, sed solis fidelibus, imò ex communiore sententiâ contra *Sanch.* ipsi fideles peccant petendo Sacramenta ab excommunicato, si ab alio commodè habere possint, quia hæc videtur esse mens Concilii Constant. *Eng. n. 63. Laym. Pirh. à n. 13.* Deinde excommunicati extra casus permisos exercentes actus Ordinis, fiunt irregulares, & si in Excommunicatione inforDESCANT, hoc est, cum pertinaciâ & contemptu toto anno persistant,

Q 2

fiunt

fiunt suspecti de hæresi, & contra eos ut tales procedi potest. *Trid. Sess. 25. c. 9.*

8. 2. Privat usu passivo Sacramentorum, ita ut excommunicatus Sacramentum quodcumque ante absolutionem suscipiens peccet mortaliter, si vè sit toleratus, si vè non. Imò Sacramentum Pœnitentiæ suscipiunt invalidè, quia accedunt cum actuali affectu ad peccatum, nisi excuset ignorantia invincibilis, metus mortis, gravis infamiæ, vel alterius magni mali, cum tantà enim jacturâ non videtur obligare pia Mater Ecclesia. *Avil. Suar. Cong. Laym. c. 2. num. 1.* & quamvis Confessarius teneatur primò absolvere à censurâ, si possit, tamen absolutio à peccatis, etiam manente censurâ, est valida, modò adsint omnia requisita ex parte pœnitentis. *Nav. Tolet. Dian. Pirrh. n. 15. V. cas. 98. num. 6.* Teneri excommunicatum petere absolutionem, ut satisfaciat præcepto annuæ Confessionis vel Communionis, dixi *cas. 6. n. 18.*

9. 3. Privat, etiam toleratum, omnibus suffragiis, sacrificiis, precibus, indulgentiis &c. quæ nomine Ecclesiæ Fidelibus applicantur. *c. à nobis 28. & c. sacris 48. de sentent. excom.* idque probabiliùs tenet, etiamsi per contritionem à culpâ & contumaciâ resipiscat. *Ratio est*, quia hæc pœna non per contritionem, sed per absolutionem Superioris tollitur. Dixi: *suffragiis*, quæ nomine Ecclesiæ &c. nam privatæ preces, uti & Memento in Missa iis applicari possunt. Insuper feriâ sextâ Parasceves, quo die Christus in Cruce pro suis inimicis oravit, etiam Ecclesia publicè & solemniter orat pro hæreticis ac schismaticis qui tamen sunt excommunicati. Item licitum est, solemniter orare pro extirpatione hære-

sum, & sic indirectè pro ipsis hæreticis, ut à Deo convertantur, & hujusmodi.

4. Excommunicati prohibentur interesse divinis officiis, quæ nomine Ecclesiæ publicè & solemniter fiunt, puta Sacrificio Missæ, publicæ Horarum Canoniarum recitationi, Processioni &c. quamvis privatim orare vel Concionem audire in Ecclesiâ, dum in eâ nullum Officium celebratur, excommunicatis non sit prohibitum. *c. responso 43. de sent. excom. c. ult. eodem in 6.* Neque excusantur excommunicati à recitandis privatim Horis Canonicis, quamvis nullos in pœnam fructus percipiant, hoc enim provenit ex eorum culpâ. *Tann. Laym. l. c.*

5. Non toleratus privatur omni usu, & exercitio jurisdictionis spiritualis, ità ut validè non possit excommunicare, absolvere, præsentare, instituere, eligere, leges aut sententiam ferre, alteri jurisdictionem delegare &c. & qui à non tolerato beneficium obtinet, habetur pro intruso, teneaturque beneficium dimittere; matrimonio tamen validè assistit, vel alteri hanc potestatem delegat Parochus non toleratus, suspensus, schismaticus, interdictus, modò non sit depositus, vel degradatus, quia assistere vel dare licentiam assistendi non est propriè actus jurisdictionis, sed tantùm est præstare suam solemnem præsentiam actui. *Plurimi cum La Croix l. 6. p. 3. n. 729.* Econtrà toleratus, quamvis hæc faciat illicitè, si non requiratur, tamen acta illius sunt valida, nisi per oppositam exceptionem repellatur. *Laym. Pyrrh. num. 18.* quia non caret jurisdictione, nec prohibetur communicare cum Fidelibus, saltem si requiratur; attamen Excommunicato etiam tolerato nullum beneficium

cium, per electionem, præsentationem, resignationem aut aliter conferri potest, etsi ipse conferens vel etiam acceptans nesciat se esse in excommunicatione, quia ignorantia non supplet invaliditatem actûs. Verùm de his vide *cas. 77. n. 21. cas. 79. n. 6. cas. 80. n. 19.*

12. 6. Excommunicatus nequidem in iudicio seculari potest esse Judex, Advocatus, Procurator, actor, testis aut tabellio, adeò quidem, ut omnia acta vitandi sint nulla, quia caret jurisdictione, & Judex vitandos ex officio à iudicio repellere debet, quia non potest cum iis communicare; toleratus verò, cujus excommunicatio est publicè nota, à iudice repelli potest, si tamen à iudice non repellatur, nec reus contra eum excipiat, ejus actus sunt validi, *Leur. q. 565. n. 8.* Posse autem reum in quilibet parte litis contra actorem excommunicatum excipere, non obstante, quòd hæc exceptio sit tantùm dilatoria, docet *Eng. n. 44.* modò excommunicatio intra 4. dies probari possit. De cætero excommunicatus quilibet ut reus in iudicio conveniri potest, ne ex delicto reportet commodum.

13. 7. Excommunicatis non toleratis prohibetur omnis communicatio spiritualis, civilis, & politica, seu quævis humana societas cum Fidelibus, ita ut non solum peccent excommunicati utentes consortio Fidelium, sed etiam ipsi Fideles graviter vel leviter pro qualitate materiæ delinquant, & Excommunicationem minorem incurrant, si contra necessitatem in spiritualibus, vel civilibus cum non toleratis communicent. Hæc autem communicatio exprimitur vulgari hoc versu:

Os, orare, vale, communio mensa negatur.

Per *Os* intelligitur omnis amica vel honorabilis salutatio, sive coram, per oscula, nutus, colloquia, amplexus, sive per literas & nuntium, juxta illud 2. Joan, 1. *Neque ei ave dixeritis*, ita ut juxta *Suar, Laym. c. 2. n. 16.* illicitum sit, etiam honoris causâ excommunicato assurgere, vel caput detegere, nisi fiat per modum resalutationis, hanc enim dicunt esse licitam, cum sit quasi solutio debiti. Per *Orare* intelligitur omnis communicatio in orationibus, & officiiis publicis Ecclesiæ, in quibus non licet communicare cum excommunicato, orando vel canendo cum illo, aut audiendo Sacrum: si non toleratus se ingerat, volens v.g. cum aliis interesse Sacrificio Missæ, debet moneri, & si sponte recedere nolit, novam excommunicationem Papæ reservatam incurrit, juxta *Clement. 2. de sent. excomm.* debêtque per vim expelli, aut si non possit, debent Fideles exire, & Sacerdos Canone nondum incepto abrumpere Sacrum? etiamsi populus obindè in die festo Sacrum non audiret. *Vale* comprehendit omnis generis valedictiones. *Communio* prohibet omnem societatem per contractus (quos tamen non invalidat) per cohabitationem, simultaneum iter, vel laborem, communem mensam, aut lectum &c. intellige, si hæc non casu aut præterintentionem, sed ex societate, aut familiaritate fiant. Hic autem notandum venit, quòd, ut dixi *q. 3.* communicatio in civilibus plerumque tantum sit veniale, in spiritualibus mortale, nisi excuset parvitas materiæ: imò sunt casus, in quibus nullum est peccatum agere cum excommunicatis non toleratis. 1. Si agatur de eorum conversione. 2. Si

urgeat necessitas vel notabilis utilitas; sic licitè ab eo repeto debitum. 3. Excusat conjunctio, vel subjectio; ex hoc capite licitè uxor agit cum marito excommunicato, filius cum patre, Religiosus cum Prælato, sed non ut Prælati seu Superior est. *Suar. Pyrrh. n. 122.* idèdque *La Croix n. 215.* cum aliis dicit, Religiosum peccare mortaliter, si aliquid agat animo obediendi suo Prælato non tolerato, quia hoc esset cum eo communicare in spiritualibus, & contra gravem Ecclesiæ prohibitionem in ipso agnoscere jurisdictionem, quam tamen sustulit excommunicatio, secus, si id faciat ex solâ urbanitate vel verecundiâ. Plura de hoc vide apud D. D. cit.

14. 8. Non toleratus privatur Ecclesiasticâ sepulturâ, ita ut neque in loco sacro aut benedicto, & ad sepulturam Fidelium destinato licitè sepeliri, vel à Clero solemniter ad sepulturam deduci, aut exequialia Sacra pro eo fieri possint, quia, cum quibus non licuit communicare in vitâ, cum iisdem nec post mortem communicare permissum est. *c. si Sacris 12. de sepult.* Sed quid, si familia potentis hæretici cum comminatione gravium malorum petat hæreticum sepeliri in loco sacro, an Parochus ad evitandum gravem malum possit sepulturam concedere? R. Si tempus patitur, debet consuli ordinarius, si id fieri non possit, & sepultura non petatur in odium vel contemptum religionis Catholicæ, sed ad splendorem v. g. familiæ, vel quia proprium cœmeterium pro A catholicis non habetur, sepultura permitti potest, quia lex humana tunc cum tanto incommodò non obligat; *Engel l. 3. t. 31. n. 18.* quod maximè tenet in Germaniâ, ubi hæretici tolerantur, & non sciuntur esse formales

& cum toleratis communicare licet; ideoque Catholici funera acatholicorum licite comitantur. Imò in pluribus locis, ubi hæretici cum Catholicis simultaneum habent Religionis exercitium, sæpe eandem habent cum Catholicis Ecclesiam & cœmiterium. At poteritne Parochus metu gravis mali hæreticum sepelire more Catholico in cantu, stolâ, superpelliceo &c. ? *R.* Non posse, id enim esset externè profiteri hæreticum hunc fuisse mortuum in vera fide, esse dignum ritu Catholico. &c. nec obstat, quòd fortè sit hæreticus materialis, nam de hoc non constat, & acatholici habent eum pro ovis suâ; sicut ergo Parochus non posset pro tali legere Missam & habere exequias, ob manifestum scandalum apud fideles, sic nec sepelire ritu Catholico, foret enim hoc cum hæretico communicare indivinis.

QUÆR. Quinam amplius privandi sunt faciâ *15.* sepulturâ ? *R.* 1. Omnes Judæi & gentiles, & infantes sine baptismo mortui; in dubio, an infans parentis Christiani sit baptizatus, vel an sit validè baptizatus, non est privandus sepulturâ sacrâ; item si in utero maneat, cum matre est sepeliendus, quia pars matris esse censetur *Engell, c.*

2. Sepulturâ Ecclesiasticâ privantur omnes in peccato mortali v. g. furto, adulterio, ebrietate notoriè mortui, vel occisi. At quia vix unquam satis constat, an non saltem internè pœnituerint, non facilè poterit aliquis ex quâcunque præsumptione privari sepulturâ, sed expectanda est sententia judicis, aut sequenda erit consuetudo Diœcesis, in quâ quis est. Si coram uno, vel altero dedit signa pœnitentiæ, sepeliri debet, *sed*

Q 5

sed

sed pœnitentia præviè publicanda est ad tollendum scandalum. Item privantur sepulturâ, qui seiplos occiderunt ex ira, vel desperatione, secus, si ex mentis alienatione; si de hoc non factis constet, ut si quis in cubiculo suspensus, vel in puteum præcipitatus reperitur, consulendus est Episcopus, si commodè potest; si non potest, posset sepultura sacra permitti saltem de nocte sine consuetis solemnitatibus, ut suadet *Engel, l. c.* tum ut tollatur offensa populi, tum ut consulatur famæ defuncti & propinquorum.

3. A sepultura sacra excluduntur manifesti concubinarij, raptores, usurarii, nisi ante mortem signum pœnitentiæ, tundendo v. g. pectus invocando nomen JESU, &c. dederint. De mortuis in duello dixi *Casu 35. num. 12.* in dubio, hujusmodi res semper deferendæ sunt ad Episcopum vel, ejus Vicarium, etiamsi aliqua pœnitentiæ signa præcesserint, idque ad evitandas plurimas inconvenientias meritò præscribit *Agenda, Colon. edita Anno. 1720. pag. 156.*

4. Sepulturâ privatur, qui non est confessus in Anno, nec communicavit in paschate; hæc tamen pœna requirit sententiam judicis, *Palao tr. 21. p. 5. n. 14.*

5. Religiosus proprietarius cum pecunia sua in sterquilino est sepeliendus *c. super quodam de stat. monach.*

6. Denunciatus excommunicatus etsi maxima signa pœnitentiæ dederit, non ideo potest sepeliri in loco sacro, nisi præviè sit absolutus *c. à nobis 28. de sentent. excom.* attamen post mortem corpus absolvi potest & debet, ut

fruiatur sacrâ sepulturâ & suffragiis Ecclesiæ, absoluitur autem iisdem verbis & ritibus, quibus vivus; latens tamen est verberari sepulchrum aut sarcophagum, si nondum est sepultus.

C A S U S C X V .

De Excommunicationibus reservatis.

*C*ato ex variis causis timet se excommunicationi obnoxium. 1. Quia adhuc impubes percussit Clericum. 2. Sed non portantem habitum clericalem, excommunicatum, degradatum, conjugatum, Eremitam, Novitium, conversum. 3. Ex odio, levitate, ignorantia, ex causa defensionis. 4. Clericum ejusdem secum Ecclesiæ. 5. Clericum turpiter agentem cum sorore sua. 6. Aquâ, luto conspersit, frenum equi eripuit, in foveam impulit, vi vel fraude crumenam eripuit, chartas pietas ejus vestibus assuit. 7. Percussit volentem, vel saltem percussorem non impedivit. 8. 9. 10. Dubitat, an possit absolvi ab Episcopo, si percussio sit vel non sit enormis, si Papam nequeat adire vel percussio non sit publica, aut deducta ad forum externum. 11. An Superiores Regulares absolvere possint suos, & seculares. 12. Quid si Religiosus percusserit Religiosum alteri Prelato subditum vel Clericum secularem, velecontra. 13. Quid de excommunicatione ob hæresin. 14. Quid de legente, imprimente, retinente libros hæreticos. 15. Quid, si

Au-